

FRIVILLIGRAPPORTEN 2016 - 2018

Tal om det frivillige Danmark

ANALYSE AF BEFOLKNINGENS FRIVILLIGE ENGAGEMENT

En af tre undersøgelser af
frivilligheden i Danmark

CENTER FOR
FRIVILLIGT
SOCIALT ARBEJDE

Om undersøgelsen

Befolkningens frivillige engagement er en af tre delundersøgelser, som udgør Frivilligrapporten 2016-2018.

Frivilligrapporten har siden 2010 løbende monitoreret frivilligheden med særligt fokus på velfærdsområdet, dvs. social- og sundhedsområdet samt det humanitære, almennyttige arbejde.

Udover befolkningsundersøgelsen består Frivilligrapporten af en kommuneundersøgelse og en foreningsundersøgelse.

Center for Frivilligt Socialt Arbejde udgiver løbende analyser om tendenser på baggrund af disse tre undersøgelser. Frivilligrapporten er finansieret af Frivilligpakken under Børne- og Socialministeriet.

TAL OM DET FRIVILLIGE DANMARK – ANALYSE AF BEFOLKNINGENS FRIVILLIGE ENGAGEMENT

En del af Frivilligrapporten 2016 - 2018

Af Mette Hjære & Helene Elisabeth Dam Jørgensen

2. udgave
oktober, 2017

Center for Frivilligt Socialt Arbejde
Albanigade 54 E, 1. sal
5000 Odense C
T: 66 14 60 61
M: info@frivillighed.dk
W: frivillighed.dk

Center for Frivilligt Socialt Arbejdes publikationer kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden.

Indhold

Danskernes frivillige arbejde	4
Køn og frivillighed	5
Alder og frivillighed.....	7
Geografi og frivillighed	8
Beskæftigelse og frivillighed	9
Motivation og frivillighed	10
Frivillighed på hvilke områder?	11
Frivilliges tilknytning og medlemskab	13
Det frivillige arbejdes timer, form og opgaver	15
Lidt om de ikke-frivillige	19
Litteratur.....	22

Danskernes frivillige arbejde

Denne rapport præsenterer udvalgte tal fra Frivilligrapportens seneste dataindsamling om befolkningens frivillige arbejde.

Undersøgelsen er udarbejdet af Center for Frivilligt Socialt Arbejde, og dataindsamlingen er foretaget af Epinion i marts 2017. Datagrundlaget er på i alt 6.431 observationer og er et repræsentativt udsnit af danskere i alderen 16-94 år. For nærmere beskrivelse, se særskilt metodebilag.

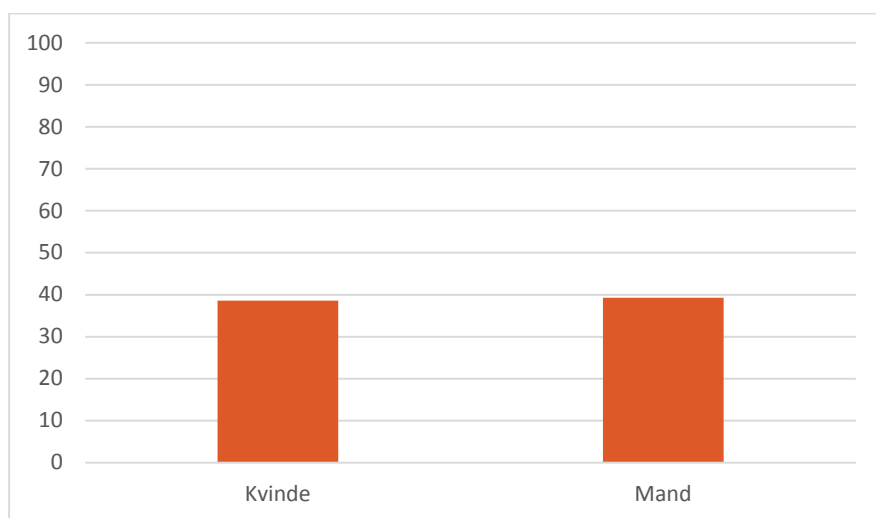
Frivilligt arbejde kan være mange forskellige ting. Fx at være træner i en idrætsforening, være bloddonor, samle penge ind til en humanitær organisation, sidde i bestyrelsen i en boligforening, være frivillig i hjemmeværnet eller på et værested for socialt udsatte, være lektiehjælper o.m.a. Frivilligt arbejde er ulønnet, og det udføres ofte for en forening eller frivillig organisation, men det kan også udføres for en offentlig organisation, en virksomhed, en uformel sammenslutning mv. Frivilligt arbejde er dog ikke den hjælp man giver til naboer, venner eller familie.

Næsten fire ud af 10 danskere (39 pct.) har i marts 2017 deltaget i frivilligt arbejde inden for de seneste 12 måneder. Om end det er tre procentpoint lavere end i 2014, er det stadig på samme niveau, og inden for de statistiske udsving, der kan forventes at være i surveys. Inkluderer vi dem, der tidligere har været frivillig, når vi op på 63 pct. Set i det lys er det således kun en mindre del af den danske befolkning, der *aldrig* har engageret sig i frivilligt arbejde.

Køn og frivillighed

Der er næsten ingen forskel på andelen af kvinder og mænd, som har udført frivilligt arbejde inden for det seneste år. Ser vi således på alle kvinderne er 38,6 pct. af dem frivillige, mens det tilsvarende er 39,3 pct. af mændene, der er frivillige¹.

Figur 1. Personer, der har udført frivilligt arbejde det seneste år fordelt på køn. Procent.

N = 6.431

Tidligere var overvægten af mænd i det frivillige arbejde noget større, men over årene er der sket en udligning mellem mænd og kvinder (Center for Frivilligt Socialt Arbejde, 2015). Der er dog stadig forskel på, hvor kvinder og mænd engagerer sig mest. I det sociale arbejde er der således flest kvinder, og på idrætsområdet er mændene stadig i overtal. Eksempelvis har 28 pct. af de kvinder, som har udført frivilligt arbejde de seneste 12 måneder, været frivillige på det sociale/humanitære område og på velfærdsområdet, mens det samme gælder for 18 pct. af de mandlige frivillige.

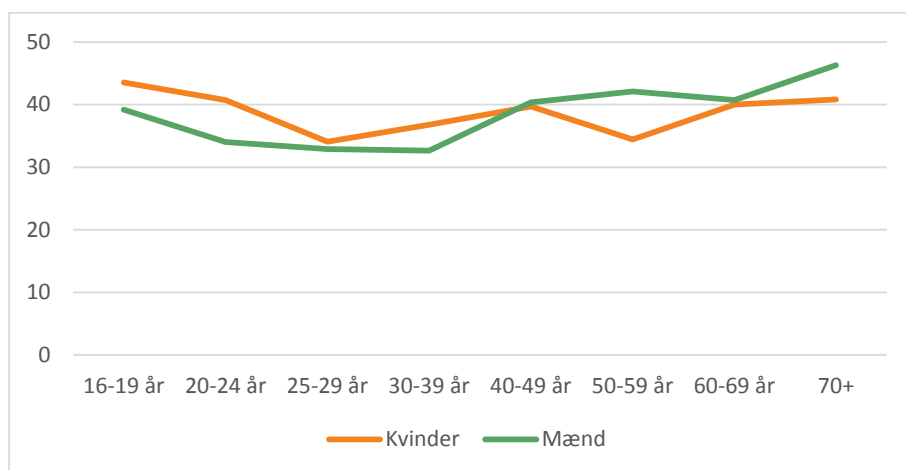
På sundhedsområdet er tendensen den samme: Mens 16 pct. af de kvindelige frivillige er aktive på sundheds-, sygdoms- og forebyggelsesområdet, gør det sig gældende for 11 pct. af mændene. På idrætsområdet er billedet omvendt – her har 20 pct. af de frivillige kvinder været aktive, mens 31 pct. af de mandlige frivillige har udført frivilligt arbejde på idrætsområdet de seneste 12 måneder.

Forskellen på mænds og kvinders frivillige engagement afhænger dog også af alderen. Således ser vi, at kvinder er i overtal blandt unge frivillige i aldersgruppen mellem 16 og

¹ 0,1 pct. har svaret 'Andet' til deres køn.

40 år, hvorimod mændene oftere end kvinderne er frivillige, når de har passeret 40 års alderen. Denne tendens har længe været gældende (Fridberg og Henriksen, 2014:47).

Figur 2. Personer, der har udført frivilligt arbejde det seneste år fordelt på alder og køn. Procent.

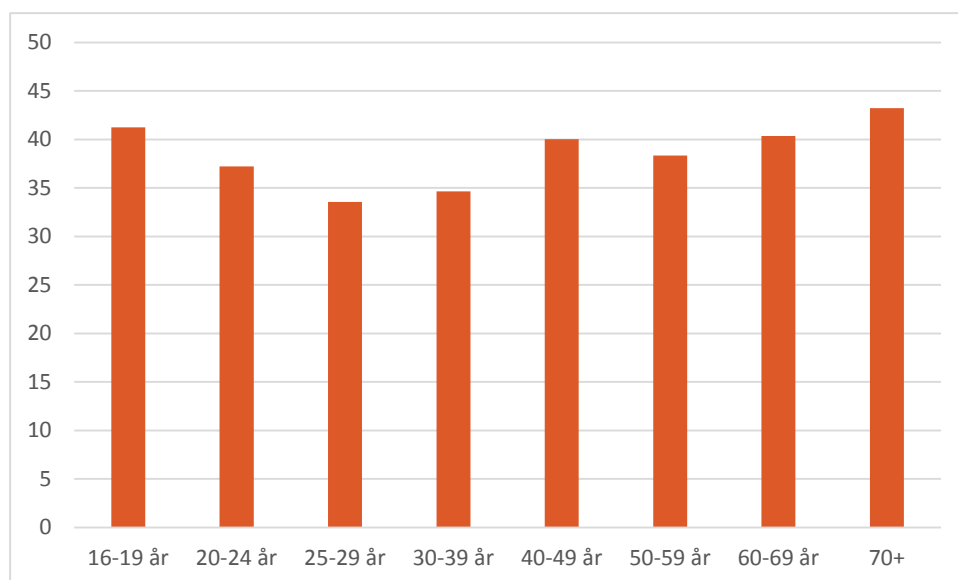
N= 6.424

Alder og frivillighed

De frivillige er i gennemsnit 49 år. Der er imidlertid relativt store forskelle på, hvor mange der er frivillige inden for de forskellige aldersgrupper, som strækker sig fra 16 til 94 år. Teenagere og seniorer over 70 år tegner sig for den største andel af de frivillige med hhv. 41 og 43 pct. Den laveste frivilligandel finder vi blandt de 25-29 årige (34 pct.) samt de 30-39 årige (35 pct.).

Igennem mange år har det ellers været de yngre i tredive-fyrre års alderen, der ifølge frivilligundersøgelserne hyppigst var frivillige (Fridberg og Henriksen, 2014; Center for Frivilligt Socialt Arbejde, 2015:12), men denne gruppe ser ud til at være blevet overhalet af både de yngste og de ældste.

Figur 3. Personer, der har udført frivilligt arbejde det seneste år fordelt på alder. Procent.

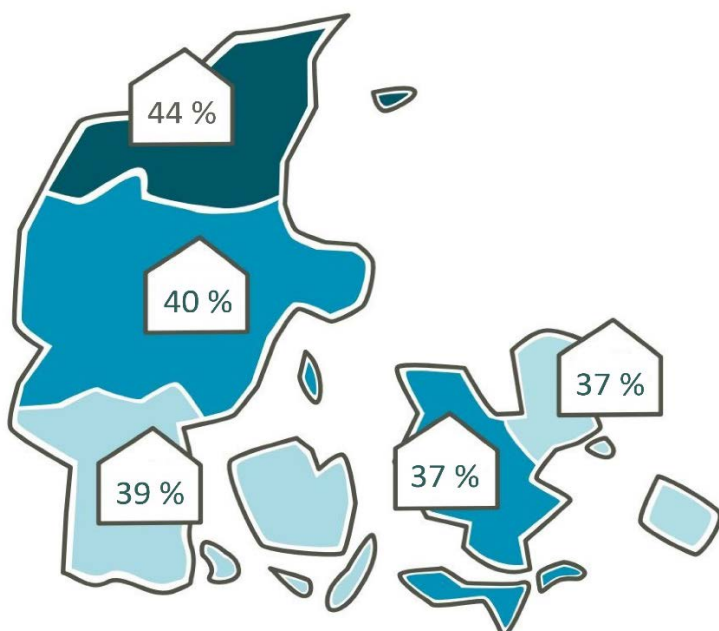

N = 6.431

Geografi og frivillighed

Når man betragter frivillighedens fordeling i Danmark, er der lidt forskelle mellem de forskellige regioner. Region Nordjylland er således topscorer med en andel på 44 pct. frivillige, mens Region Sjælland og Region Hovedstaden ligger lavest. De to sidstnævnte regioner har en frivilligandel på 37 pct., og ligger således en smule under landsgennemsnittet, der som omtalt er på 39 pct. Regionerne Midtjylland og Syddanmark ligner gennemsnittet med frivilligandele på henholdsvis 40 pct. og 39 pct.

Figur 4. Personer, der har udført frivilligt arbejde det seneste år fordelt på region. Procent.

N = 6.431

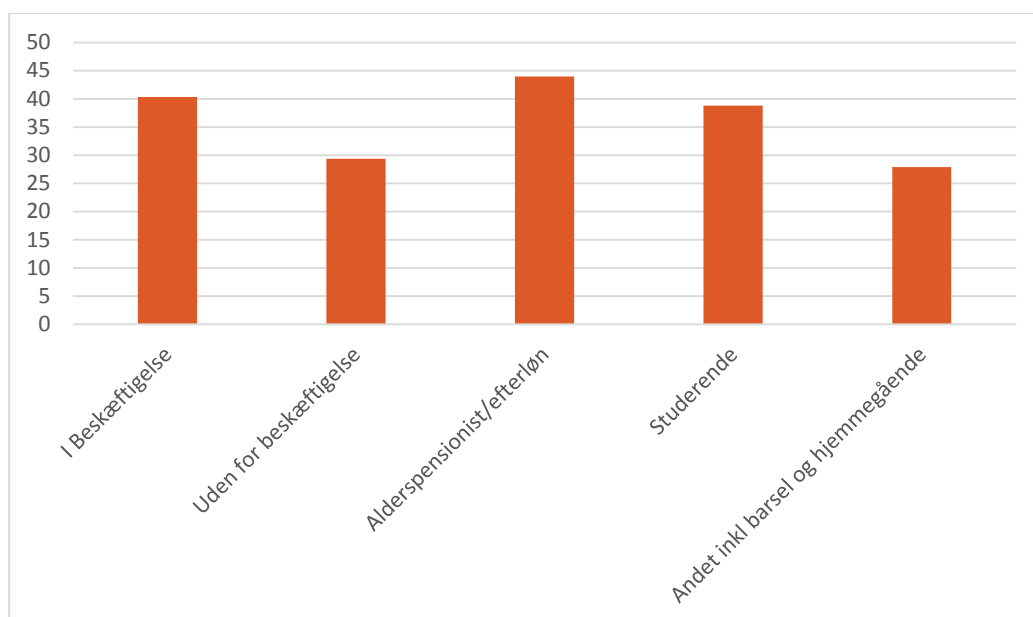
Beskæftigelse og frivillighed

I vores afdækning af frivilligheden, ser vi også på, hvilken beskæftigelsesbaggrund frivillige har. I analysen skelner vi mellem følgende forskellige kategorier:

- I beskæftigelse (selvstændige, funktionærer, ufaglærte, faglærte og flexjobbere)
- Uden for beskæftigelse (langvarigt syge, arbejdssøgende på dagpenge eller kontanthjælp samt førtidspensionister)
- Alderspensionister/efterlønnere
- Studerende/lærlinge
- 'Andet', herunder personer på barselsorlov og hjemmegående.

Alderspensionister, herunder efterlønsmodtagere, er den gruppe, der har den største andel af frivillige – mere end fire ud af ti (44 pct.) har således været frivillige inden for det seneste år. De næststørste frivilligandele findes blandt personer i beskæftigelse (40 pct.) samt blandt studerende og lærlinge (39 pct.).

Figur 5. Personer, der har udført frivilligt arbejde det seneste år fordelt på beskæftigelse. Procent.

N=6.431

Hvis vi ser bort fra gruppen 'andet', er det mennesker, som er uden for beskæftigelse, der i mindst omfang udfører frivilligt arbejde. For denne gruppe som helhed er det knap hver tredje (29 pct.), der er frivillig. Der er dog væsentlige forskelle inden for gruppen, der består af langvarigt syge, arbejdssøgende på dagpenge eller kontanthjælp samt

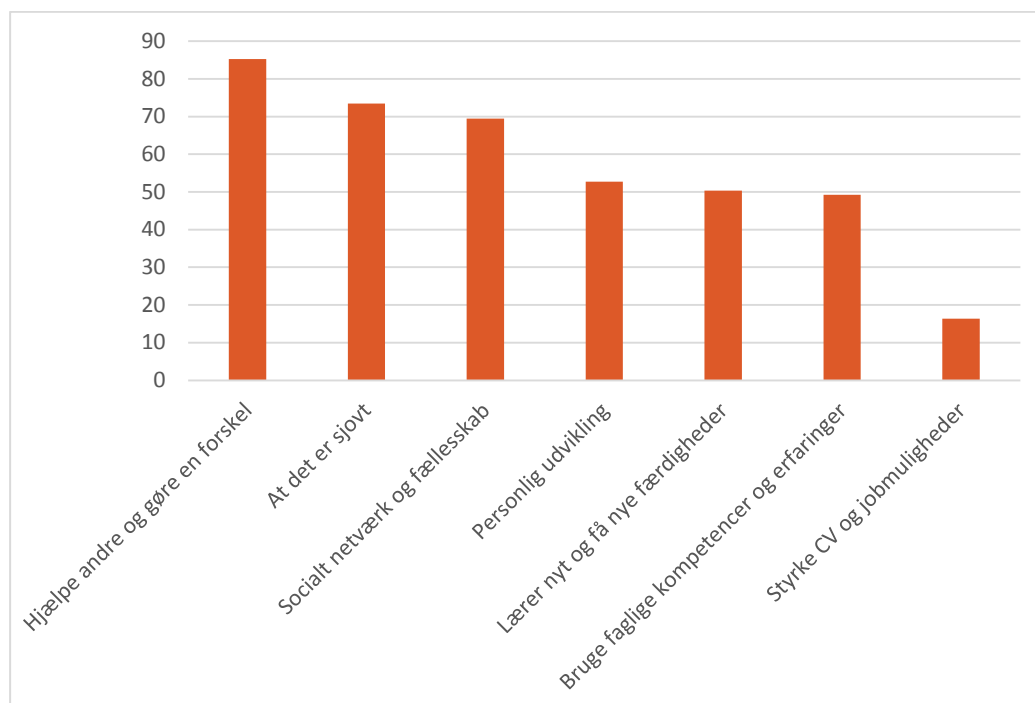
førtidspensionister. Fx er det mere end hver tredje af de arbejdssøgende på henholdsvis kontanthjælp og dagpenge, der er frivillig (hhv. 36 pct. og 34 pct.), mens under hver femte (17 pct.) af de langvarigt syge er engageret i frivilligt arbejde.

Motivation og frivillighed

Som talrige undersøgelser igennem tiden har vist, er det at gøre en *forskel* gennem sit frivillige engagement motiverende for langt de fleste frivillige. For næsten alle frivillige (85 pct.) har det en stor eller meget stor betydning. At det frivillige arbejde også skal være *sjovt* og inden for *fællesskabets* rammer, er endvidere meget betydningsfuldt for knap tre ud af hver fjerde af de frivillige (hhv. 73 og 69 pct.).

Blandt alle frivillige er CV'et den motivationsfaktor, der har mindst betydning for det at være frivillig – angivet af knap hver femte (16 pct.). Alder spiller imidlertid kraftigt ind her, og for hele 39 pct. af de unge mellem 16 og 29-år, er CV'et meget betydningsfuldt. For de ældste frivillige er CV'et ikke aktuelt.

Figur 6. "Hvad motiverer dig i det frivillige arbejde?" Andel, der har svaret 'meget stor' eller 'stor' betydning. Procent.

N = 4.066. Tallene dækker både nuværende og tidligere frivillige.

Meget af det, der motiverer de frivillige, når de er i gang, er også det, der bringer dem ind i det frivillige arbejde, altså anledningen. De fleste frivillige i undersøgelsen angiver ønsket om at hjælpe andre og gøre en forskel, som den primære anledning til deres frivillige engagement (47 pct.).

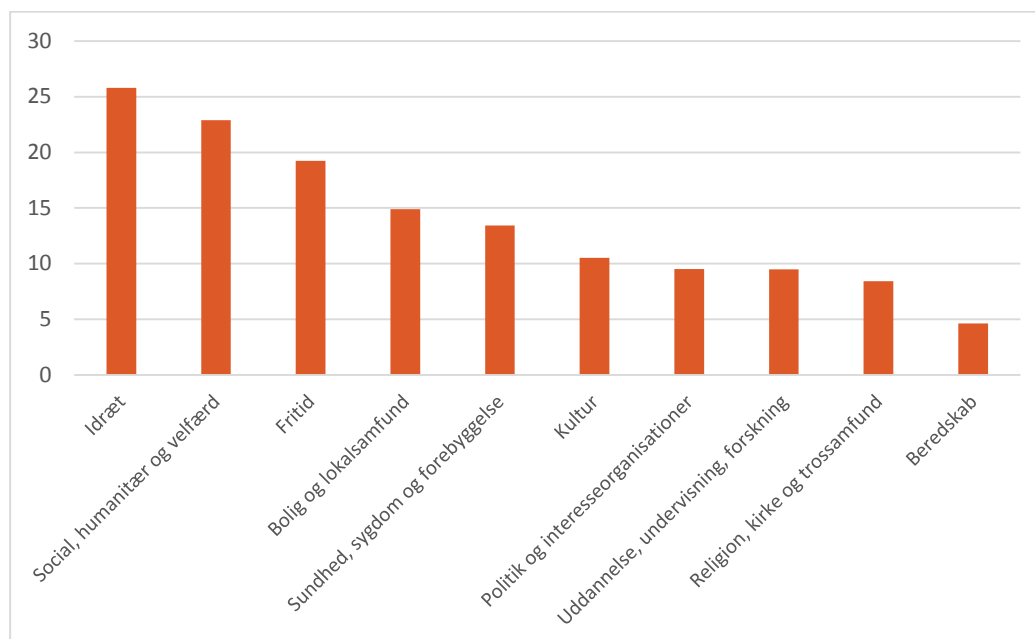
Den gængse måde at blive frivillig på – ved at blive spurgt – har været aktuel for hver tredje (33 pct.), mens næsten lige så mange engagerer sig frivilligt af personlig interesse (32 pct.), eller fordi de gerne vil være en del af et fællesskab (32 pct.). For omkring hver fjerde af de frivillige er mulighederne for personlig udvikling (26 pct.) og mere lavpraktisk, at man har tid til overs (24 pct.), dét der har været anledning til at engagere sig i frivilligt arbejde.

Frivillighed på hvilke områder?

Danskerne er især frivillige på idrætsområdet, hvilket også andre befolkningsundersøgelser har vist (Center for Frivilligt Socialt Arbejde, 2011, 2013, 2015; Fridberg og Henriksen, 2014). Idræt tegner sig i denne undersøgelse for 26 pct. af de frivillige.

Velfærdsområdet, her afgrænset til det sociale og humanitære arbejde, er det område som næstflest af de frivillige i vores undersøgelse er engageret indenfor. Blandt alle frivillige er det således 23 pct., der det seneste år har arbejdet frivilligt på velfærdsområdet. Sundhedsområdet har i vores tidligere frivilligrapporter været inkluderet i det frivillige *sociale* område, men i dette års analyse har vi valgt at adskille de to områder. 13 pct. af de frivillige har angivet at være frivillig inden for sundhed, sygdom og forebyggelse. Samlet set har 34 pct. af de frivillige udført frivilligt arbejde på social- og/eller sundhedsområdet.

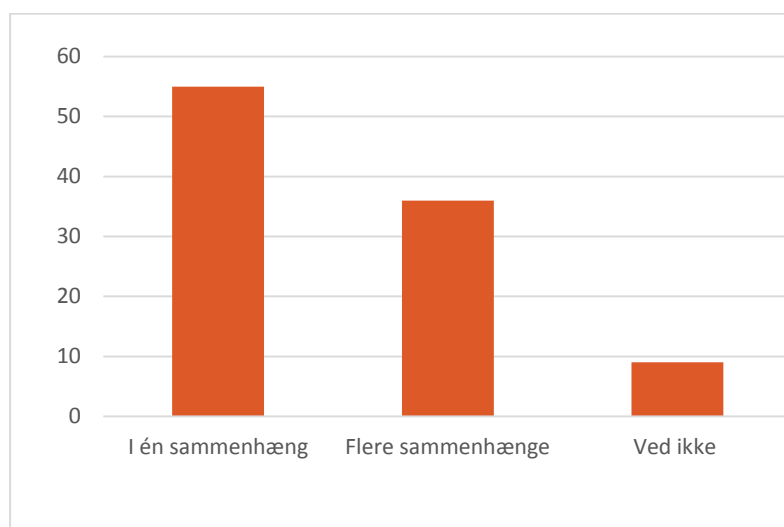
Figur 7. Personer, der har udført frivilligt arbejde det seneste år fordelt på områder. Procent.

N = 2.503. Besvarelserne summer ikke til 100 pct. da det var muligt at sætte kryds ved flere kategorier.

I undersøgelsen har vi spurgt deltagerne, om de er frivillige i flere sammenhænge. Det vil sige, om de er frivilligt engageret i flere forskellige foreninger, institutioner, digitale netværk, organisationer, uformelle grupperinger, virksomheder mv. Mere end hver tredje frivillig (36 pct.) fortæller, at de er frivillige i to eller flere sammenhænge, mens godt halvdelen (55 pct.) er frivillige i ét sted ($N = 2.503$). Dette er en tendens, vi også har set i vores tidligere undersøgelser. Selvom der altså ikke umiddelbart er flere danskere, der bliver frivillige, engagerer de frivillige sig til gengæld på mange platforme og i flere sammenhænge.

Figur 8. Personer, der har udført frivilligt arbejde det seneste år fordelt på sammenhænge. Procent.

N = 2.503

Frivilliges tilknytning og medlemskab

Langt det meste frivillige arbejde bliver udført i en forening eller frivillig organisation. Nærmere bestemt lægger 62 pct. af de frivillige deres kræfter i en organiseret forenings-sammenhæng.

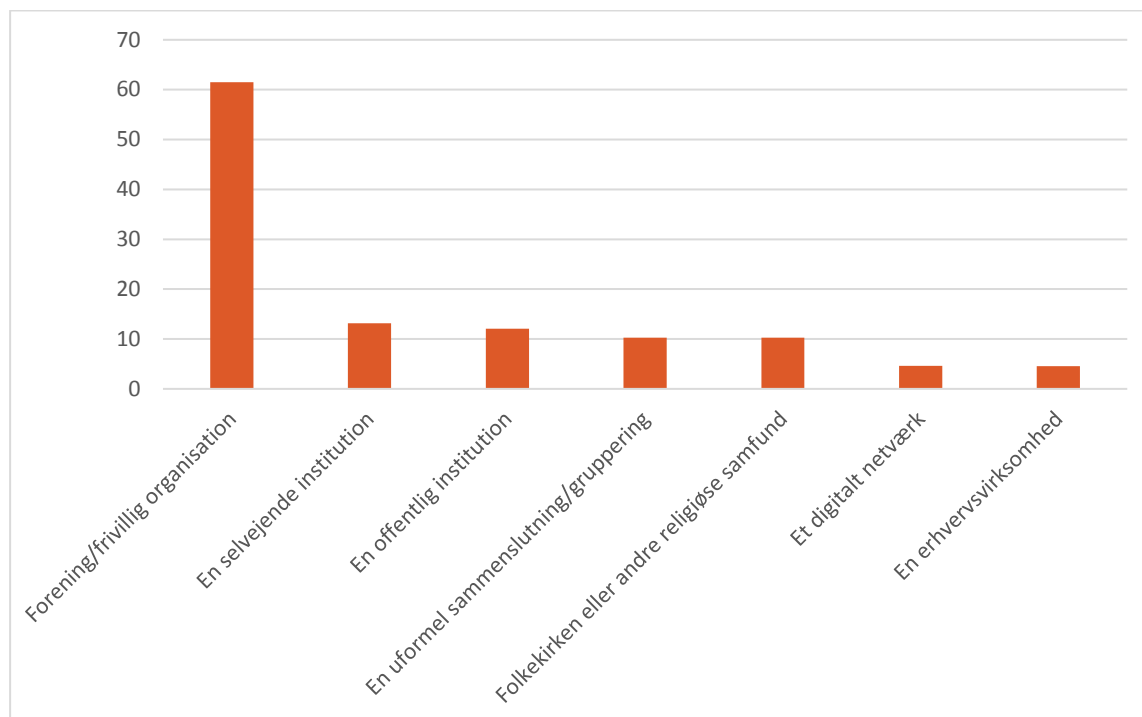
Selvom den såkaldte kommunale frivillighed fylder i velfærdsdebatten er offentlige institutioner som plejehjem, dagcentre, daginstitutioner, sygehuse mv. langt fra de største aftagere og organisatorer af frivillige. I vores undersøgelse er det således godt hver tiende frivillige (12 pct.), der er engageret i offentligt regi.

Der er dog forskel på områderne i dette spørgsmål. Knap hver femte (18 pct.) af alle, der er frivillige på det sociale område, er frivillig for en offentlig organisation. På sundhedsområdet er det mere end hver fjerde frivillig (29 pct.), der arbejder i offentligt regi. Inden for kultur-, idræt- og fritidsområderne, er omkring hver tiende frivillige i en offentlig organiseret sammenhæng (hhv. 13 pct., 9 pct. og 9 pct.).

Folkekirken og andre religiøse samfund er områder, hvor frivillige i stigende grad er aktive. I befolkningsundersøgelsen gennemført i regi af Netværk for forskning i civilsamfund og frivillighed (CiFri) var det i 2012 fire pct. af de frivillige, der var aktive inden for dette område (Fridberg og Henriksen, 2014:81). Vores tal for 2017 viser, at der er sket mere end en fordobling, således at det nu er 10 pct., der er frivillige inden for Folkekirken og andre religiøse samfund.

Som noget nyt har vi denne gang også undersøgt, hvor mange der er frivillige i mere uformelle sammenhænge (fx uden for foreningsregi). 10 pct. af de frivillige svarer i undersøgelsen, at de lægger deres engagement her.

Figur 9. Personer, der har udført frivilligt arbejde det seneste år fordelt på forening, offentlig institution, digitalt netværk mv. Procent.

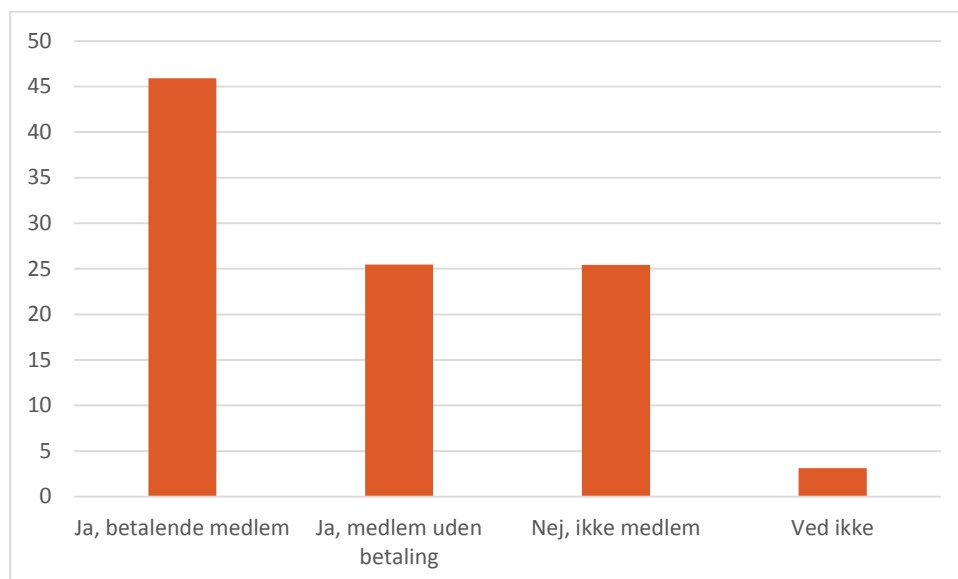

N=2.503. Besvarelserne summer ikke til 100 pct. da det var muligt at sætte kryds ved flere kategorier.

Medlemskab er en interessant indikator på frivilliges tilknytning til den organisation, institution, gruppering mv., hvor de engagerer sig. I vores undersøgelse er 46 pct. af de frivillige betalende medlemmer der, hvor de udfører deres frivillige arbejde, mens 26 pct. er medlemmer uden kontingentbetaling. 3 pct. ved ikke, om de er medlemmer. Den sidste fjerdedel (25 pct.) er ikke medlemmer der, hvor de er frivillige.

Blandt de frivillige er det således næsten tre ud af fire (71 pct.), der er medlemmer af den forening, organisering mv., hvor de arbejder frivilligt.

Figur 10. Personer, der har udført frivilligt arbejde det seneste år fordelt på medlemsorientering. Procent.

N = 2.503

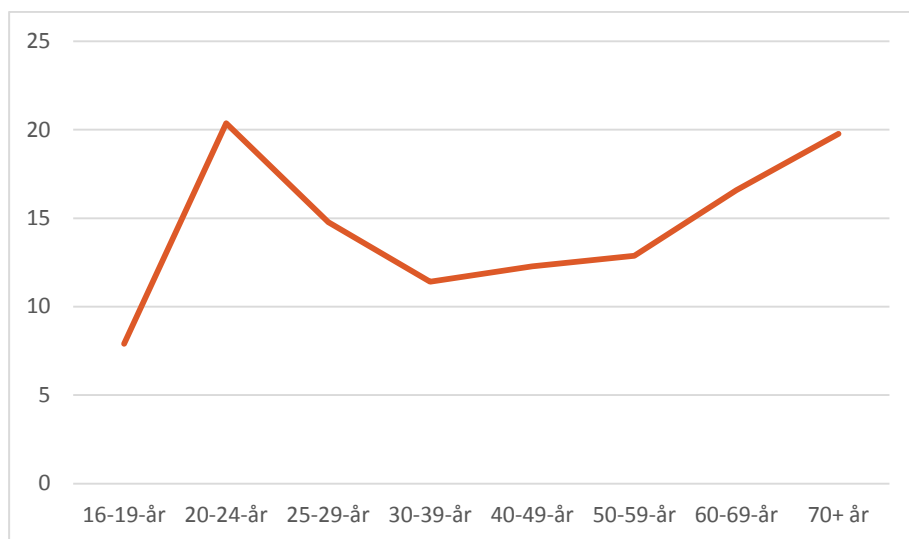
Det frivillige arbejdes timer, form og opgaver

Frivillige bruger i gennemsnit 15 timer om måneden på deres frivillige engagement. Aldersmæssigt er de 20-24-årige og de 70+ årige tilsyneladende mest flittige – begge grupper bruger tæt på 20 timer om måneden på frivilligt arbejde. Teenagerne er den aldersgruppe, der bruger færrest timer (cirka 8 timer den seneste måned).

Antallet af timer, den enkelte bruger på frivilligt arbejde, ser ud til at være faldet en smule over tid, når der sammenlignes med tidligere år. Det viser vores egne undersøgelser, og det viser andre befolkningsundersøgelser (Boje, 2017; Center for Frivilligt Socialt Arbejde, 2015; Fridberg og Henriksen, 2014).

Hvor frivillige i gennemsnit brugte 17 timer per måned i 2004, lå antallet i 2012 på 16 timer (Boje 2017:275). Vores tal fra 2017 ligger som angivet på et gennemsnit på 15 timer frivilligt arbejde om måneden. Lidt rundhåndet kan vi gange det op til, at alle Danmarks frivillige dagligt bidrager med 910.000 timers indsats.

Figur 11. Antal timers frivillighed den seneste måned. Gennemsnit fordelt på alder.

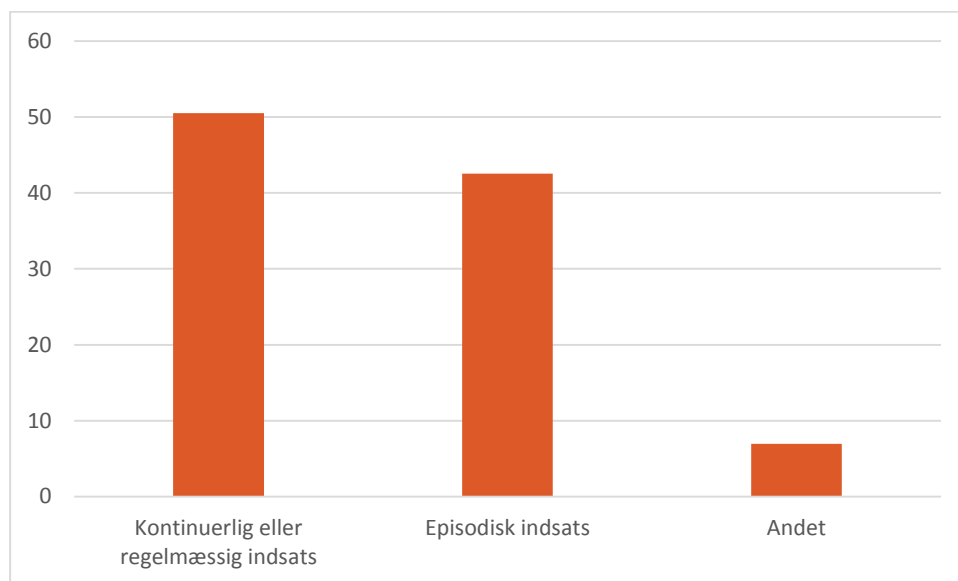
N=2.221

Trods det faktuelle fald i antal timer oplever under hver femte af de frivillige (19 pct.) at have brugt færre timer det seneste år end tidligere. Godt hver fjerde frivillig (27 pct.) vurderer, at de har brugt flere timer, mens knap halvdelen (47 pct.) mener, de har brugt samme antal timer det seneste år som tidligere år.

Der er mange nuancer i forståelsen af det frivillige arbejde. En måde at afdække karakteren på, har vi fået gennem spørgsmålet, om hvorvidt deltagernes frivillige arbejde bedst kan beskrives som en kontinuerlig/regelmæssig indsats (fx som ugentlig spejderleder eller besøgsven en gang om måneden) eller som en episodisk indsats (fx som frivillig på en festival eller i forbindelse med en event).

Forskellen mellem de to typer af indsatser er ikke stor. Lidt mere end halvdelen (51 pct.) angiver, at deres frivillige arbejde mest har karakter af at være en kontinuerlig indsats. Godt fire ud af ti frivillige (43 pct.) mener, at deres frivillige arbejde bedst kan beskrives som episodisk.

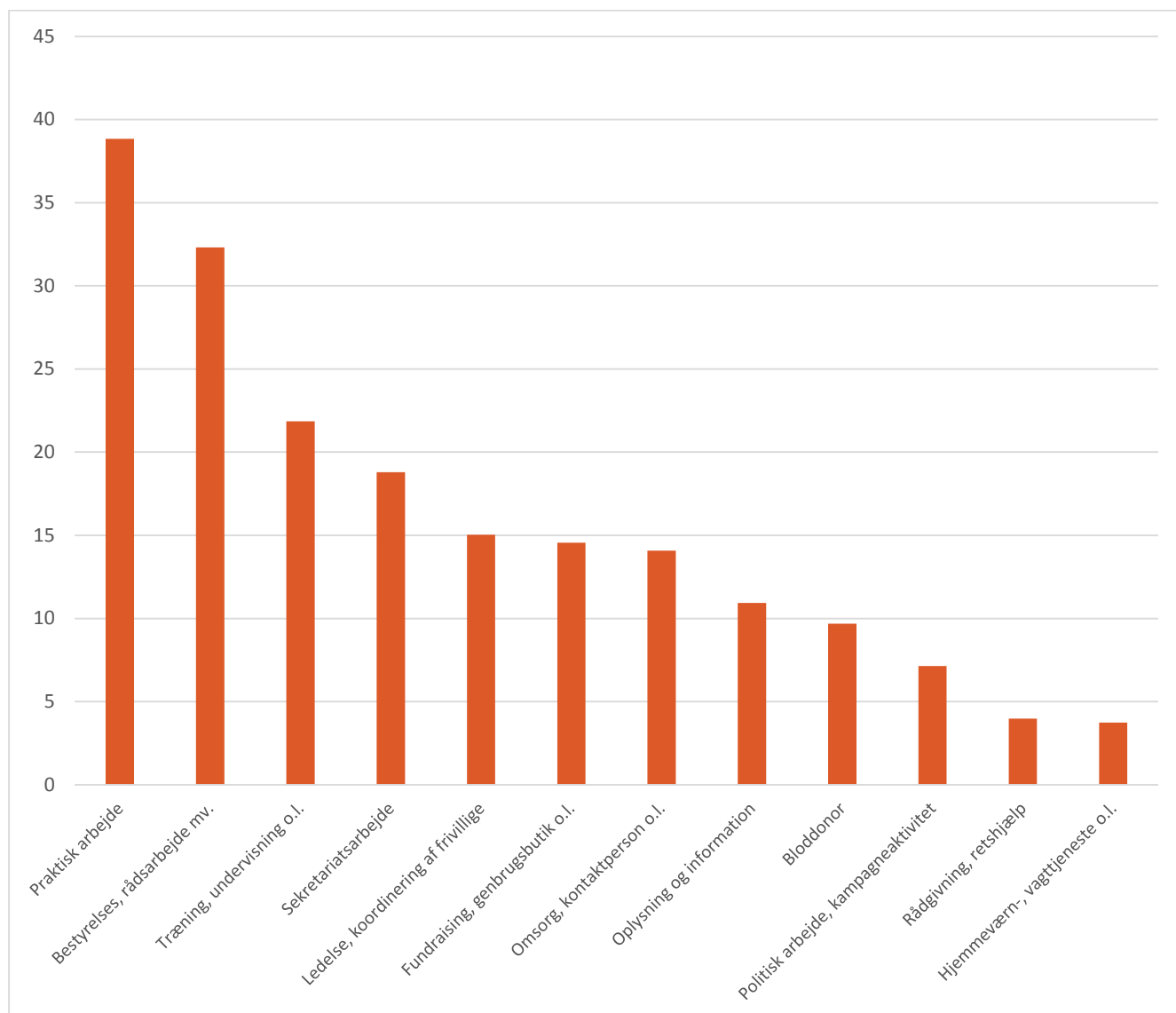
Figur 12. Personer, der har udført frivilligt arbejde det seneste år fordelt på kontinuerlig eller episodisk frivillighed. Procent.

N=2.503

De mange frivillige timer bliver oftest brugt på praktisk arbejde som køkken- eller caféarbejde, rengøring, vedligeholdelse, kridte baner, kørsel og lignende samt på organisatorisk arbejde som bestyrelses-, råds- eller udvalgsarbejde. Henholdsvis 39 pct. og 32 pct. af de frivillige har angivet disse opgaver som deres primære opgaver. Noget færre har angivet opgaver som træning og undervisning (22 pct.), sekretariats- og administrativt arbejde (19 pct.), koordinering og ledelse af frivillige (15 pct.), fundraising og lignende (15 pct.), omsorgsopgaver som besøgsven, mentor eller vågekone (14 pct.) samt oplysning- og informationsopgaver (11 pct.).

Figur 13. Personer, der har udført frivilligt arbejde det seneste år fordelt på arbejdsopgaver. Procent.

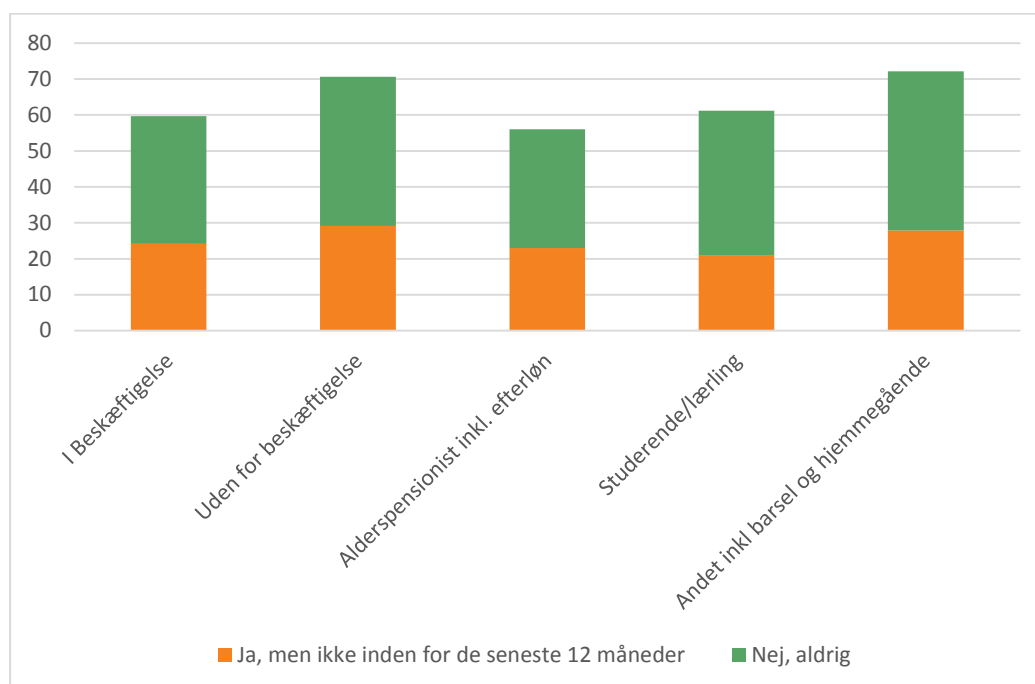
N=2.503. Besvarelserne summer ikke til 100 pct. da det var muligt at sætte kryds ved flere kategorier.

Lidt om de ikke-frivillige

Vi ser nu lidt nærmere på de cirka to tredjedele af den voksne danske befolkning, som ikke har udført frivilligt arbejde de seneste 12 måneder. Ret præcist drejer det sig om 61 pct. af de 16-94-årige. Tæt på 37 pct. af danskerne har aldrig udført frivilligt arbejde, mens godt 24 pct. ikke har udført frivilligt arbejde det seneste år.

Blandt dem, der aldrig har været frivillige, finder vi oftere mennesker uden for beskæftigelse - 42 pct. af denne gruppe har således aldrig været frivillige. En næsten lige så høj andel finder vi blandt studerende og lærlinge (40 pct.). De beskæftigelsesgrupper, hvori vi finder færrest ikke-frivillige, er alderspensionister (33 pct.) og folk i beskæftigelse (36 pct.).

Figur 14. Ikke-frivillige fordelt efter beskæftigelsesgruppe. Procent.

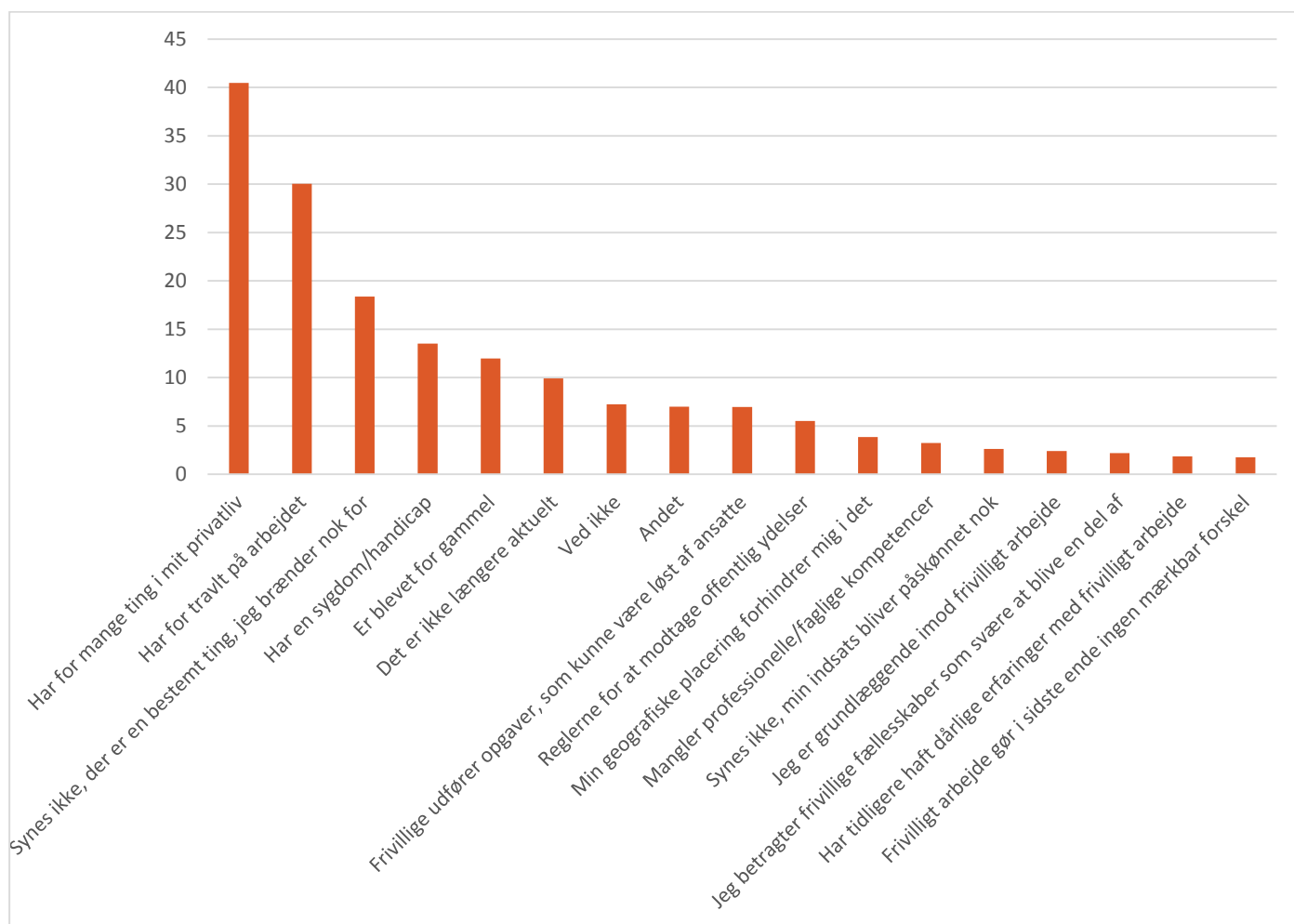
N=3.887

De ikke-frivilliges grunde til ikke at engagere sig i frivilligt arbejde handler især om, at de har for travlt privat (40 pct.) eller på arbejdet (30 pct.). Men en del angiver også, at de ikke er frivillige, fordi der ikke er en sag, de brænder nok for (18 pct.).

Seks pct. af de ikke-frivillige angiver, at det er reglerne for at modtage offentlige ydelser, der afholder dem fra at være frivillige. Der er desuden syv pct., der påpeger, at frivillige udfører opgaver, som burde løses af ansatte. Ud over de mere personlige eller holdningsmæssige grunde til ikke at engagere sig frivilligt, angiver hver tiende, at de ikke

længere har en anledning til være frivillig. Dvs. det er ikke længe aktuelt, fx fordi børnene stopper med en (fritids)aktivitet, som ofte er årsagen til, at forældre engagerer sig frivilligt.

Figur 15. Ikke-frivilliges årsager til ikke at udføre frivilligt arbejde. Procent.

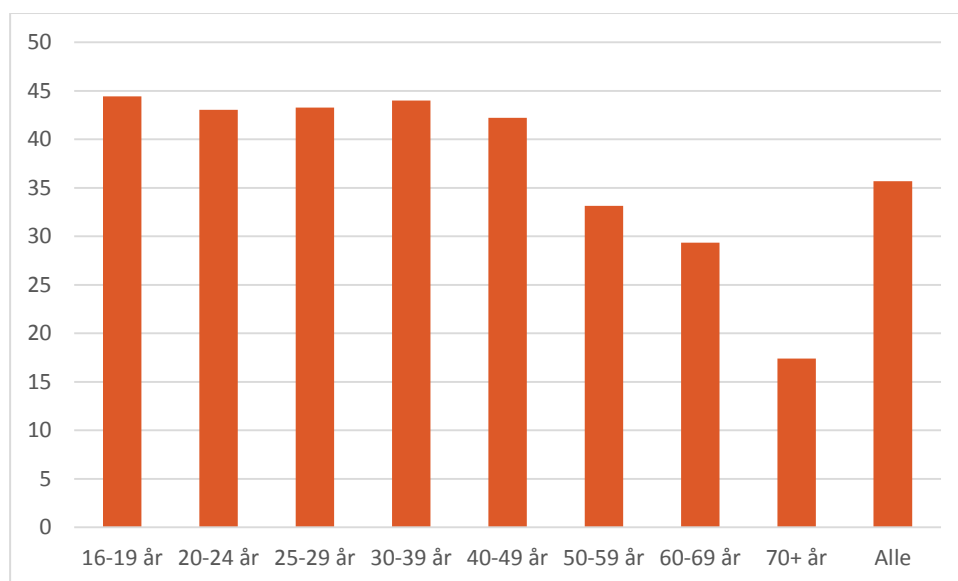
N=3.928. NB: Denne tabel præsenterer alle, som ikke har udført frivilligt arbejde de seneste 12 måneder, dvs. både tidligere frivillige og aldrig-frivillige.

Trods de mange grunde til ikke at udføre frivilligt arbejde, er der en relativt stor andel af de mennesker, som ikke har udført frivilligt arbejde de seneste 12 måneder, der gerne vil være frivillige, hvis de bliver opfordret til det. Samlet drejer det sig om 36 procent af de ikke-frivillige.

På dette spørgsmål ses imidlertid en tydelig sammenhæng mellem alder og interessen for at være frivillig, hvis man bliver spurgt direkte.

Lidt under halvdelen (43 pct.) af de unge mellem 16-29-årige svarer således 'ja', mens knap hver femte (17 pct.) af de ældre over 70 år svarer 'ja'. Det ser altså ud til, at motivationen for at engagere sig frivilligt falder med alderen, og mest fra 50 års alderen og frem. En tendens vi også har set i tidligere undersøgelser (Fridberg og Henriksen, 2014:65).

Figur 16. Andel af ikke-frivillige, der har svaret 'ja' på spørgsmålet, om de ville være frivillige, hvis nogen bad om det. Procent.

N = 3.928

Selvom 61 pct. af danskerne ikke har udført frivilligt arbejde det seneste år, peger undersøgelsen på, at der for foreninger og frivillige initiativer er et rekrutteringspotentialt særligt i den yngre halvdel af befolkningen.

Litteratur

Boje, Thomas P. (2017): "Civilsamfund, medborgerskab og deltagelse", Hans Reitzels Forlag.

Center for Frivilligt Socialt Arbejde (2011): "Den frivillige sociale indsats. Årsrapport 2010". Center for Frivilligt Socialt Arbejde.

Center for Frivilligt Socialt Arbejde (2013): "Den frivillige sociale indsats. Frivilligrapport 2012". Center for Frivilligt Socialt Arbejde.

Center for Frivilligt Socialt Arbejde (2015): "Den frivillige sociale indsats. Frivilligrapport 2014". Center for Frivilligt Socialt Arbejde.

Fridberg, Torben og Henriksen, Lars Skov (red.): "Udviklingen i frivilligt arbejde 2004-2012". København, SFI – Det nationale Forskningscenter for Velfærd, 2014.

Center for Frivilligt Socialt Arbejde
Albanigade 54 1. sal
5000 Odense C
+ 45 66 14 60 61
info@frivillighed.dk
www.frivillighed.dk